

**Studiu sedimentologic preliminar asupra locuirii neo-eneolitice din
valea Teleormanului, zona Lăceni – Vitănești.
Southern Romanian Archaeological Project, campania 2000**

Constantin HAITĂ*

Abstract: *This paper presents the preliminary results of the sedimentological study during 2000 field season within the framework of Southern Romanian Archaeological Project, centered upon the study of the neolithic occupation in floodplain zone of Teleorman River Valley, attributed to Boian culture, and the study of the formation and evolution of the tell-type settlements by sedimentological analyse of the stratigraphic sondages realised in two eneolithic sites.*

For 2000 field campaign, the main goals of the sedimentological study in the Teleorman River was the description and interpretation of the sedimentary sequences and to establish the stratigraphic relations between the occupation layers and the alluvial units accumulated during the flood events.

As it concerns the study of the tell type settlements, the soil coring survey on the slopes of Vitănești tell, on four transects oriented N, S, E and W, evidenced the fact that the layers including cultural material are situated at different altimetric levels and are separated in one situation by loose beige silts without traces of anthropogenic activity. As the consequence of this study, was proposed to excavate a sondage to enable the registration of the secure context of the cultural material and the stratigraphic relationship between the cultural layers and the natural substrate.

This work was performed in tells as Bordușani-Popină and Bucșani-Pod and such sondages emphasised situations where cultural levels attributed to Boian and Gumelnița cultures are separated by alluvial deposits, this fact setting up the problem of the formation and evolution of the tells.

In the Boian settlement TEL. 008, the corelation of the sequences observed in the studied sondages, reveals successive phases of neolithic occupation, that are separated by natural accumulations. The topographic differences between the Boian occupation levels suggests, as it was considered as result of the study during the 1998 field stage, a paleotopography consisting in higher areas, where carbonatic and clay rich soils are formed, and lower areas, near to the floodplain between the alluvial channels. The successive levels of Boian occupation observed in TEL. 008 are separated by levels with carbonatic silts accumulated during floods and pedogenetically transformed during the occupation phases. The micromorphological study of a soil horizon of this type emphasized the fact that some important features of calcium carbonate accumulation correspond to human related activities. During the period corresponding to the Boian culture and to the phasis A1 of Gumelnița culture, in this area of the floodplain of Teleorman, the migration of the alluvial channels determined the reworking of the anthropogenic constituents from older areas of occupation.

As can be observed from the description of the stratigraphic sequences studied in the tell-type settlements Lăceni and Vitănești-Măgurice, the neo-eneolithic occupation is represented by four respectively three occupation levels, separated at certain cronological levels by important accumulations of natural origine.

From this point of view, the formation of the tell type settlements represents the answer to the environment compulsions, characterised in this period by an important rising of the hidrostatic level, the destruction of some occupation zones and the reworking of the anthropogenic constituents included in natural deposits. In both tell type studied settlements, first occupation level is indicated by cultural material reworked and accumulated in silty or clay deposits.

After an important natural accumulation, within can be separated many phases, can be observed first in situ Gumelnița occupation level. This corresponds to the phase A1 at Viănești and to the phase A2 at Lăceni. In the first one, the dwelling attributed to Gumelnița A1 is situated in the lower part of the step formed by the natural accumulation, that can be the case of an alluvial bar situated in the proximity of a swamp area.

This occupation level is covered by another accumulation of natural origin. After this, the occupation attributed to Gumelnița A2 and B1 is situated in the upper part of the tell.

In the case of tell Lăceni, first level of in situ occupation corresponds to Gumelnița A2 and is followed, in the upper part of the tell by the Gumelnița B1 occupation level.

As it concerns the formation and the evolution of the tell-type settlements, the stratigraphic sequences studied in the two sites emphasized the fact that the periods of occupation are interrupted by periods of natural accumulation, that suggest, in the absence of any evidence of human activity, periods of abandon.

We have to mention here that from the geomorphological point of view, the studied occupation attributed to Gumelnița A1 phase resemble better with the Boian occupation, with the difference that the first one is situated closer to the terrace. This fact means that the two tells investigated represent stable settlements, from the point of view of the relations with the natural landscape, only for the period Gumelnița A2-B1.

We wish to adress our warmly thanks to

Key-words: *neolithic, tells, sedimentology, alluvial deposits.*

---

* Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare, Muzeul Național de Istorie a României, Calea Victoriei, 12, sector 3, București.

Obiectivele studiului

Southern Romania Archaeological Project este un proiect de cercetare ce se derulează pe baza unui acord de colaborare științifică încheiat în anul 1997 între School of History and Archaeology, Cardiff University, Walles și Muzeul Național de Istorie a României, cu participarea Muzeului Județean Teleorman¹.

Mulțumirile noastre călduroase se îndreaptă atât către toate instituțiile care au asigurat fondurile necesare bunei desfășurări a proiectului, cât și întregii echipe SRAP, care a făcut posibilă o bună cooperare interdisciplinară.

Studiul sedimentologic elaborat în cadrul acestui proiect asupra locuirii neo-eneolitice în cadrul campaniei de cercetări arheologice din anul 2000 a avut două obiective principale:

1. cercetarea zonelor de locuire neolitică aparținând culturii Boian, situate în lunca actuală a văii Teleorman;
2. cercetarea modului de formare și evoluție a așezărilor de tip *tell*, prin analiza sedimentologică a sondajelor stratigrafice realizate în două *tell*-uri eneolitice.

Cercetarea locuirii neolitice aparținând culturii Boian a avut ca premise de lucru rezultatele studiului sedimentologic elaborat în campaniile de cercetări arheologice 1998, 1999 și a fost concentrat asupra așezării TEL. 008. În anul 1998 au fost evidențiate zone de locuire cu aspect insular, separate de canale aluviale; sedimentul care constituie umplutura acestor canale include rare fragmente de chirpici² și ceramică, ceea ce ar sugera faptul că aluvierea a avut loc în timpul și după locuire (Heike Neumann, C. Haită 1999, p. 7-9). În campania anului 1999 a putut fi observată o astfel de situație și în cadrul zonei de locuire TEL. 008. De asemenea, evidențierea principalelor faciesuri sedimentare și a distribuției acestora în lunca Teleormanului a contribuit la conturarea locuirii neolitice în întreaga zonă studiată.

Cercetarea sedimentologică desfășurată în această așezare în campania anului 2000 a avut ca principale obiective descrierea și interpretarea succesiunilor stratigrafice din zonele de locuire cercetate și corelarea acestor depozite, în scopul caracterizării condițiilor de paleomediul și a evoluției locuirii neolitice în TEL. 008.

În ceea ce privește cercetarea așezărilor de tip *tell*, carotajul efectuat pe panta *tell*-ului Vitănești, pe cele 4 direcții perpendiculare, a evidențiat prezența straturilor ce includ material cultural la diferite niveluri altimetrice, ca și faptul că unele dintre acestea sunt separate de acumulări siltice sterile din punct de vedere arheologic (Heike Neumann, C. Haită 1999, p. 10-13). În urma acestui studiu a fost propusă realizarea unui sondaj care să permită înregistrarea contextului în care este descoperit materialul cultural, ca și a relațiilor stratigrafice dintre nivelurile culturale și substratul de origine naturală.

Astfel de sondaje, realizate în *tell*-urile Bordușani-*Popină* și Bucșani-*Pod* (C. Haită, sub tipar) au evidențiat situații în care nivelurile de locuire aparținând culturilor Boian și Gumelnița sunt separate prin acumulări de origine aluvială, acest lucru punând în discuție modul de formare și evoluția așezărilor de tip *tell*.

Metodologie

În cadrul locuirii din TEL. 008 au fost studiate o serie de sondaje ce sunt aliniate pe direcția generală vest-est și reflectă evoluția acestei locuiri de-a lungul unor faze succesive aparținând culturii Boian.

În cadrul fiecărui sondaj a fost înregistrată succesiunea stratigrafică, s-a realizat descrierea sedimentologică a fiecărui strat și au fost prelevate eșantioane sedimentologice și micromorfologice.

Sucesiunile sedimentare astfel realizate au fost corelate la nivelul întregii zone de locuire, în scopul înțelegerii evoluției culturale și a condițiilor de mediu asociate.

În cazul celor două așezări de tip *tell*, Vitănești-*Măgurice* (TEL. 007) și Lăceni (TEL. 006), au fost realizate sondaje stratigrafice pe panta *tell*-urilor, pe o lățime de 1 m, în scopul înregistrării succesiunii ce caracterizează locuirea neo-eneolitică și a relațiilor stratigrafice dintre aceasta și nivelurile de origine naturală.

¹ Finanțarea acestui proiect a fost asigurată de British Academy, Society of Antiquity, Londra, Cardiff University, Ministerul Culturii și Cultelor, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Județean Teleorman și Consiliul Județean Teleorman.

² Înțelegem prin *chirpici* materiale de construcție rezultate prin amestec de sedimente cu materie vegetală de tip paie și pleavă.

Eșantioanele sedimentologice și micromorfologice prelevate din fiecare strat identificat pe profil ne vor permite studiul de detaliu asupra modului de formare și a transformărilor ulterioare depunerii.

Rezultate preliminare

TEL. 008

Prima zonă de locuire cercetată, atribuită fazei Boian³ Giulești, a fost studiată din punct de vedere sedimentologic în cadrul Sondajelor 36, 42 și 49 (R. Andreescu, C. Mirea, sub tipar). Succesiunea sedimentară observată în cadrul acestor sondaje poate fi descrisă astfel (de la bază către partea superioară):

1- Nisip grosier și silt, brun închis, bine sortat, ușor eterogen, cu structură în pete, cu concrețiuni carbonatice, fără incluziuni.

Acumulare aluvială.

2- Nisip grosier, cenușiu deschis, bine sortat, foarte eterogen, cu pete și concrețiuni carbonatice, incluzând rare fragmente de chirpicii ars și ceramică. Limită inferioară gradată pe 4 cm, ușor ondulată, grosime 30-40 cm.

Reprezintă un nivel aluvial, ce remaniază rar material cultural.

3- Nisip mediu-grosier, brun gălbui, cenușiu, bine sortat, eterogen, cu pete și concrețiuni carbonatice; include rare fragmente de chirpicii ars și ceramică. Limită inferioară gradată pe 5 cm, grosime 15-30 cm.

Nivel de locuire Boian.

4- Nisip grosier, brun gălbui, bine sortat, eterogen, cu pete carbonatice, include fragmente ceramice și de chirpicii ars. Limită gradată pe 4 cm și grosime ce variază între 5 și 25 cm.

Reprezintă un nivel de locuire Boian.

În Sondajul 36 sunt conservate fragmentar 3 niveluri de podea din lut nears, ca și, probabil, restul unui perete.

5- Nisip mediu-grosier, galben roșcat, cu matrice granulară și blocuri de chirpicii ars. Limită gradată pe 2-3 cm și grosime de 20-30 cm.

Reprezintă nivelul de distrugere al locuinței incendiate.

În toate cele 3 sondaje studiate acest nivel este străbătut de două (Sondajele 36 și 42), respectiv trei gropi, cu dimensiuni reduse.

6- Nisip mediu-grosier, brun și brun gălbui, foarte eterogen, cu blocuri brun închis și gălbui, include rare fragmente ceramice și de chirpicii ars. Limită netă, grosime 5-16 cm.

Nivel de sol actual, intens perturbat datorită lucrărilor agricole.

În nivelurile 4 și 5 din această zonă au fost prelevate două eșantioane în Sondajul 36 și altele 2 în Sondajul 42. Alte două eșantioane au fost prelevate în resturile de podele din Sondajele 36 și 49.

A doua zonă de locuire, situată în extremitatea estică a zonei TEL. 008, a fost studiată în Sondajele 24 și 48, în care a fost observată următoarea succesiune stratigrafică (de jos în sus):

1- Nisip mediu-fin, sortare bună, brun gălbui, structură granulară, cu rare fragmente fine de chirpicii ars.

Nivel aluvial ce remaniază rare fragmente de chirpicii.

2- Nisip mediu, moderat sortat, gălbui, structură granulară, ușor eterogen, cu rar chirpicii fin și ceramică. Limită gradată pe 2-3 cm, grosime 10-20 cm.

Nivel aluvial ce remaniază material cultural.

3- Nisip mediu, sortare moderată, gălbui cu pete brune, structură granulară, rar - frecvent chirpicii ars fin și ceramică, limită inferioară gradată pe 2-3 cm, grosime 5-15 cm.

Nivel aluvial ce remaniază material cultural sau nivel de locuire.

4- Nisip mediu-grosier cu pietriș, slab sortat, galben, brun închis, cu structură granulară, eterogen, rar chirpicii ars și blocuri de chirpicii nears și ceramică, limită distinctă, grosime 10-18 cm.

Nivel de locuire neolitic, cu elemente din distrugerea unor structuri din chirpicii, perturbat datorită lucrărilor agricole.

---

³ Toate informațiile privind încadrarea culturală a unităților sedimentare studiate ne-au fost furnizate cu amabilitate de dl Radian Andreescu, căruia îi mulțumim și pe această cale.

5- Nisip mediu, moderat sortat, brun gălbui și brun închis, eterogen, cu blocuri, rare fragmente de chirpici, limită gradată pe 2 cm, grosime 5-10 cm.

Nivel de sol actual, intens perturbat de lucrările agricole.

În Sondajul 24 a fost identificat, în cadrul unei gropi, un mormânt încadrat cronologic în secolul IV d. Hr., iar în extensia sudică a acestui sondaj, la adâncimea de 0,40 metri au fost observate lutuile unei vetre neolitice.

Între aceste două zone de locuire, situate în extremitățile nordică, respectiv sudică a zonei TEL. 008, au fost identificate alte niveluri de locuire Boian.

În Sondajul 43, situat în vecinătatea de SE a Sondajului 36, a fost observat un bordei neolitic din lut nears. Succesiunea stratigrafică din acest sondaj este următoarea (de jos în sus):

1- Nisip mediu și silt, cenușiu gălbui, bine sortat, cu structură granulară, cu frecvente fragmente ceramice, oase, chirpici ars, observat pe 12 cm.

Nivel de locuire din cadrul bordeiului.

2- Nisip mediu-grosier, sortare moderată, cenușiu gălbui, omogen, cu pete carbonatice, rare fragmente de chirpici și ceramică, limite verticale nete, grosime 20, respectiv 40 cm.

Reprezintă pereții de lut nears ai bordeiului.

3- Nisip fin-mediu și silt, cenușiu gălbui, moderat sortat, eterogen, cu pete carbonatice, cu rare până la frecvente fragmente ceramice, oase, silex și chirpici, limită gradată pe 1 cm, grosime 12-35 cm.

Reprezintă, probabil, nivelul de distrugere al bordeiului.

4- Nisip grosier brun închis, gălbui și cenușiu închis, moderat sortat, eterogen, cu blocuri, foarte rare fragmente ceramice și chirpici, limită inferioară distinctă, ondulată, cu grosime 2-15 cm.

Nivel de locuire neolitic perturbat datorită lucrărilor agricole.

5- Nisip mediu—grosier, brun și brun gălbui, foarte eterogen, cu blocuri brun închis și gălbui, include rare fragmente ceramice și de chirpici ars. Limită netă, grosime 4-9 cm.

Nivel de sol actual, intens perturbat datorită lucrărilor agricole.

Câte un eșantion micromorfologic a fost prelevat din straturile 2 și 3 în scopul studiului nivelurilor corespunzătoare bordeiului neolitic.

În Sondajul 38, situat în estul sondajelor menționate anterior, a fost observată următoarea succesiune stratigrafică (de jos în sus):

1- Nisip foarte grosier și mediu, moderat sortat, cenușiu deschis, omogen, cu foarte rar chirpici ars și ceramică, studiat pe 25-43 cm. În bază se observă un nivel nisipos gălbui foarte compact, fără material arheologic.

Acumulare aluvială ce remaniază material cultural.

2- Nisip foarte grosier, moderat sortat, cenușiu deschis, omogen, foarte rar chirpici ars și ceramică, limită inferioară gradată pe 5 cm, grosime 21-26 cm.

Nivel aluvial ce remaniază material cultural.

3- Nisip grosier, moderat sortat, brun cenușiu, eterogen, cu blocuri nisipoase gălbui și brun închis, cu rare fragmente ceramice și de chirpici ars, limită inferioară gradată pe 2-3 cm, grosime 11-13 cm.

Sol actual, perturbat de lucrările agricole.

La jumătatea distanței dintre cele două zone de locuire menționate, a fost studiată o altă locuință, în Sondajele 39, 41 și 44.

Succesiunea stratigrafică observată în această zonă poate fi descrisă astfel (de jos în sus):

1- Nisip mediu-grosier, sortare moderată, cenușiu gălbui, slab eterogen, pete carbonatice, rare fragmente ceramice și chirpici ars; studiat pe 9-31 cm.

Nivel natural, echivalent stratigrafic cu nivelul de locuire Boian-Giulești din Sondajul 36.

2- Nisip grosier-fin, moderat sortat, brun gălbui, omogen, rare fragmente ceramice și chirpici ars, limită inferioară gradată pe 5 cm, lenticular, grosime 0-12 cm.

Nivel aluvial acumulat în perioada dintre faza Boian-Giulești și nivelul Boian din această zonă. Remaniază material cultural Boian-Giulești.

3- Nisip fin, bine sortat, cărămiziu, cenușiu închis, din chirpici ars, limite nete, grosime 4-12 cm.

Lutuieli ale unei vetre.

4- Nisip grosier, moderat sortat, brun cărămiziu, omogen, structură granulară, cu rare până la foarte frecvente fragmente de chirpici ars și nears, cu limită inferioară distinctă, grosime 3-11 cm.

Nivel de distrugere al vetrei.

5- Nisip grosier cu pietriș, moderat sortat, brun deschis, eterogen, cu blocuri, foarte rar chirpici ars și ceramică, limită distinctă, grosime 14-22 cm.

Sol actual, perturbat de lucrările agricole.

În nivelurile 2 și 3 ale Sondajului 41 a fost prelevat un eșantion micromorfologic.

În Sondajul 40, situat în vecinătatea vestică a Sondajelor 24 și 48, a fost observată următoarea succesiune stratigrafică:

1- Nisip mediu, brun gălbui, bine sortat, omogen, fără incluziuni.

Reprezintă un nivel aluvial.

2- Nisip grosier și fin, cenușiu gălbui, moderat sortat, eterogen, cu pete carbonatice, fără incluziuni, cu limită inferioară distinctă și grosime 30-36 cm.

Reprezintă un nivel de sol dezvoltat pe nivelul aluvial pe care s-a instalat locuirea neolitică din această zonă.

3- Nisip mediu-grosier și fin, cenușiu, cu sortare moderată, eterogen, cu pete carbonatice, conține rare fragmente ceramice, chirpici și oase de mamifere și frecvente urme de rădăcini umplute cu sediment brun organic, prezintă limită inferioară gradată pe 5 cm și grosime 16-25 cm.

Nivel de locuire Boian.

4- Nisip grosier cu argilă, brun gălbui, moderat sortat, omogen, cu slabă structură prismatică, cu frecvente fragmente ceramice, oase și chirpici ars, limită distinctă, grosime 20-30 cm.

Reprezintă un nivel de locuire neolitic.

5- Nisip mediu-grosier, brun și brun gălbui, foarte eterogen, cu blocuri, include rare fragmente ceramice și de chirpici ars. Limită netă, grosime 10-15 cm.

Nivel de sol actual, intens perturbat datorită arăturii.

În nivelul 4 din Sondajul 40 a fost prelevat 1 eșantion micromorfologic.

TEL. 006 – TELL LĂCENI

Tell-ul Lăceni este situat pe malul stâng al Teleormanului, pe o terasă care este în prezent împădurită.

În cazul acestui *tell* s-a urmărit realizarea unui sondaj stratigrafic care să aibă drept scop înregistrarea stratigrafică a întregii succesiuni sedimentare corespunzătoare locuirii neo-eneolitice și observarea raporturilor stratigrafice dintre nivelurile culturale și acumulările naturale din baza *tell*-ului.

Datorită faptului că *tell*-ul este împădurit, ceea ce face dificilă realizarea unui sondaj continuu, au fost realizate patru sondaje, poziționate astfel încât să permită, prin corelarea lor stratigrafică, obținerea întregii succesiuni sedimentare, din partea centrală a *tell*-ului, până în bază, la nivelul terasei actuale.

Sondajele sunt numerotate începând cu Sondajul 1, din baza *tell*-ului, către Sondajul 4, în partea superioară a acestuia.

Principalele etape de formare și evoluție ale acestui *tell*, așa cum reies din succesiunea stratigrafică studiată în cele patru sondaje, sunt:

I. Acumulare naturală pe terasă

În baza Sondajului 1, către partea superioară a *tell*-ului, a fost observat un nivel siltic nisipos, cenușiu, eterogen, cu structură în pete, cu frecvente concrețiuni carbonatice, fără incluziuni, care este corelat în partea inferioară cu un nivel nisipos mediu-grosier, brun, cu structură cu agregate poliedrice (fig. 3/B). Acest nivel prezintă o pantă ușoară și este interpretat ca o acumulare aluvială.

II. Acumulare naturală ce remaniază material cultural

La baza sondajelor 1, 2, și 3 a fost observată o succesiune sedimentară ce constă din silt cu nisip brun cenușiu, granular, relativ eterogen, ce include rare fragmente fine de chirpici ars și cărbune. În Sondajul 1 au fost observate frecvente concrețiuni carbonatice și oase de mamifere. În toate cele trei sondaje, acest nivel include cochilii de bivalve, iar în Sondajul 3 sunt prezente rare granule de pietriș.

Acest nivel este interpretat ca o altă acumulare aluvială, ce remaniază material cultural din cadrul unei zone de locuire a cărei poziție nu poate fi precizată în prezent (fig. 1/A).

III. Locuire Gumelnița A2

Peste această acumulare naturală se instalează locuirea ce aparține fazei Gumelnița A2. Aceasta este reprezentată cel mai bine în Sondajul 3, printr-o secvență ce corespunde la două locuințe din chirpici siltic, alcătuind o succesiune stratigrafică continuă. Fiecare dintre aceste locuințe prezintă mai multe niveluri de podea din chirpici nears (fig. 3/C).

Prima locuință prezintă la bază o podea din nisip siltic, brun cenușiu, omogen, cu foarte rar cărbune fin, cu grosime de 10-20 cm.

Peste această podea urmează un nivel fin cu grosime de 0.7 cm de nisip siltic cenușiu, omogen, cu carbonați de calciu, fără incluziuni. Un alt nivel de podea este realizat din silt omogen, brun cenușiu, fără incluziuni, cu grosime de 8-14 cm și este suprapus de un nivel fin (2-6 cm) de silt nisipos, brun cenușiu, eterogen, cu granule carbonatice și rare granule de pietriș. O altă podea, din nisip mediu-grosier, brun cenușiu, omogen, cu foarte rare cochilii de bivalve, cu grosime de 5-10 cm, este suprapusă de ultimul nivel de podea a acestei locuințe, realizată din nisip siltic, brun cenușiu, omogen, fără incluziuni, cu grosime de 4-14 cm, și incendiată la partea superioară. Nivelul de distrugere al acestei locuințe prezintă o înclinare către baza *tell*-ului și este nivelat.

Primul nivel de podea al celei de a doua locuințe constă dintr-un nivel siltic nisipos, brun cenușiu, omogen, cu carbonați, cu grosime de 6-10 cm. Peste acesta, este suprapus un nivel de nisip grosier și silt, brun gălbui, omogen, cu grosime de 2-5 cm, urmat de alte 3 niveluri fine (2-4 cm), constituite din silt brun gălbui, eterogen, cu incluziuni carbonatice ce includ amprente vegetale.

Această locuință nu este incendiată, nivelul de distrugere fiind reprezentat printr-un nivel de nisip siltic, brun gălbui, eterogen, cu structură granulară, cu pete și concrețiuni carbonatice, cu grosime de 10-20 cm, ce încheie în acest sondaj nivelul de locuire Gumelnița A2 (fig. 1/B).

În Sondajul 2 se observă două niveluri de nisip mediu și silt brun gălbui, eterogen, cu rare granule de pietriș, concrețiuni carbonatice, chirpici ars și cărbune fin, ce reprezintă niveluri de locuire exterioară, corespunzătoare celor două locuințe. Acestea sunt separate prin două niveluri de nisip fin-mediu, brun cenușiu și brun roșietic, eterogen, fără incluziuni, ce ar putea reprezenta rezultatul unei acumulări naturale. Limitele acestor niveluri se pierd către partea superioară a limitei corespunzătoare podelei incendiate din Sondajul 3.

IV. Locuire Gumelnița B1

Ultima etapă de locuire a acestei așezări de tip *tell* este observată în Sondajele 3 și 4 și reprezintă nivelul de locuire Gumelnița B1.

În Sondajul 4, situat în partea superioară a *tell*-ului, au fost observate două niveluri de silt argilos, brun cenușiu, eterogen, cu structură în blocuri, ce includ ceramică, chirpici și rare oase de mamifere. Acestea se suprapun pe un nivel siltic, gălbui, eterogen, cu structură în blocuri, cu fragmente de chirpici nears, ce reprezintă un nivel de distrugere

În Sondajul 3, acest nivel corespunde, altimetric și stratigrafic, părții finale a nivelului Gumelnița A2. În acest sondaj, locuirea Gumelnița B1 este reprezentată printr-un nivel de nisip mediu și silt, brun gălbui, eterogen, cu structură în blocuri, ce include fragmente ceramice și chirpici.

În Sondajele 1 și 2, acest nivel de locuire, reprezentat de un strat de nisip siltic brun cenușiu, eterogen, cu carbonați și rare fragmente de chirpici ars și cărbune fin, corespunde unui coluviu format în timpul ultimei faze de locuire Gumelnița din această așezare (fig. 1/C).

După aceasta, în perioada post-eneolitică și până în prezent (fig. 1/D), se formează un nivel de sol siltic, argilos în partea superioară (observat în Sondajul 4) și siltic nisipos pe panta actuală (observat în celelalte trei sondaje), brun cenușiu, cu structură agregată, relativ omogen, cu rare fragmente ceramice, chirpici ars și oase.

TEL. 007 - TELL VITĂNEȘTI

În timpul campaniei de cercetări din anul 2000, în așezarea de tip *tell* Vitănești-*Măgurice* a fost realizat un al doilea sondaj stratigrafic, în scopul observării relațiilor stratigrafice dintre nivelurile de locuire Gumelnița și nivelurile naturale care au participat la formarea *tell*-ului (fig. 3/A).

Primul sondaj stratigrafic, realizat în campania de cercetări din anul 1999, a evidențiat două secvențe de locuire Gumelnița, separate de o acumulare naturală importantă, ca și prezența unei

structuri antropice de tipul unei gropi însoțită, probabil, de un perete din chirpici siltic nears, către baza *tel*-ului.

Sondajul 2 și-a propus detalierea relațiilor stratigrafice dintre aceste niveluri, precum și urmărirea variațiilor laterale de facies.

Sucesiunea sedimentară studiată în cele două sondaje, a evidențiat următoarele etape de formare și evoluție a *tel*-ului:

I. Acumulare naturală ce remaniază material cultural

Primul moment din evoluția *tel*-ului constă dintr-un nivel sedimentar ce remaniază material cultural. Acesta este reprezentat printr-un silt argilos, cenușiu deschis, omogen, cu structură granulară, cu concrețiuni carbonatice și rari constituenți antropici fini: ceramică, chirpici ars și cărbune fin, suprapus de o acumulare naturală alcătuită din două niveluri de silt argilos cenușiu, omogen, cu pete de carbonați de calciu și oxizi de fier, fără incluziuni.

Limita superioară a acestor niveluri coboară în zona careului E (fig. 2/A), după această limită fiind întâlnită, la baza sondajului, o argilă siltică cenușiu închis.

Constituenții antropici remaniați provin dintr-o zonă de locuire a cărei poziție nu poate fi precizată în prezent. Faptul că stratul ce include constituenții antropici se pierde către partea inferioară a *tel*-ului, ca și panta stratului, sugerează că acest material este remaniat pe panta reprezentată în figura mai sus menționată, în zona 0-5 metri a sondajului.

II. Primul nivel de locuire

Prima etapă de locuire a *tel*-ului este dovedită prin prezența unui frecvent material ceramic și de os - corn inclus în nivelul de argilă menționat anterior.

Stratigrafic, acest nivel de argilă poate fi echivalent cu primul moment de formare a *tel*-ului identificat în Sondajul 2, ce constă din stratul cu material cultural remaniat, care se pierde în zona careului C (fig. 2/B), între aceste zone neexistând o relație stratigrafică directă.

Nivelul de argilă siltică include frecvente (20-30%) incluziuni: fragmente ceramice, oase de mamifere, chirpici ars, fragmente vegetale și cochilii de bivalve, având un caracter eterogen.

III. Acumulare naturală

În cele două sondaje stratigrafice realizate pe panta *tel*-ului, după nivelul menționat anterior și înaintea nivelului ce corespunde fazei de locuire Gumelnița A2, a fost observată o importantă acumulare naturală.

Aceasta constă din niveluri de argilă siltică, brun cenușiu și cenușiu deschis, omogenă, cu pete și concrețiuni carbonatice, fisurație prismatică, cu agregate angulare cu dimensiuni de 3-10 cm, cu foarte rar cărbune fin în partea superioară.

Acumularea naturală formează o treaptă pronunțată, în partea superioară a sondajului însumând o grosime de 1.70 metri. În zona careului C (4-6 m față de partea superioară a sondajului), o a doua treaptă marchează limita acestei acumulări în partea sudică a sondajului.

În cadrul acestor niveluri de acumulare naturală, concrețiunile carbonatice sunt concentrate pe câteva niveluri, marcând oscilații ale nivelului hidrostatic. Înregistrarea stratigrafică a acestor niveluri cu carbonați reflectă evoluția morfologică a *tel*-ului (fig. 3/D) în această perioadă.

IV. Nivel de locuire Gumelnița A1

Prima etapă de locuire a *tel*-ului de la Vitănești după acumularea naturală, este reprezentată printr-o locuință incendiată, ce include material ceramic Gumelnița A1 (R. Andreescu, sub tipar), situată în exteriorul celei de a doua trepte naturale, în careurile C, D (fig. 2/B).

Cele trei niveluri atribuite acestei etape de locuire constau din silturi brun deschis, omogene, cu ceramică și chirpici ars și silturi brun gălbui, eterogene, cu rare fragmente de ceramică, chirpici ars, oase de mamifere și cochilii de bivalve.

V. Nivel de locuire atribuit fazei Gumelnița A2

Nivelul de locuire atribuit fazei Gumelnița A2 constă din două straturi de silturi, cenușiu deschis, eterogene, cu fisurație prismatică, cu frecvente concrețiuni carbonatice și rare fragmente ceramice și chirpici ars.

Acesta reprezintă, probabil, o acumulare de origine antropică a materialului sedimentar ce provine din distrugerea unor structuri din chirpici și este delimitată în partea superioară a sondajului de o groapă cu umputură siltică, brun cenușiu, eterogenă, cu structură granulară, cu frecvente concrețiuni carbonatice și rare fragmente ceramice, chirpici și cochilii de bivalve.

Între cele două straturi, în zona careului B, sunt observate două straturi siltice, brun cenușiu, foarte eterogene, cu structură în blocuri, cu concrețiuni carbonatice, rare fragmente ceramice și chirpici ars, ce reprezintă acumulări pe panta așezării, în timpul locuirii Gumelnița A2 (fig. 2/C). La acest nivel stratigrafic, se observă foarte bine limita dintre zona locuită și panta *tell*-ului.

VI. Nivel de locuire atribuit fazei Gumelnița B1

Ultima etapă din evoluția acestei așezări este reprezentată de un nivel de locuire corespunzător fazei B1 a culturii Gumelnița, observată și în cadrul suprafeței cercetate arheologic în partea superioară a așezării.

Acestui nivel îi corespunde, în cadrul succesiunii studiate în Sondajul 2, un nivel siltic, brun deschis, eterogen, cu structură granulară, cu rare fragmente ceramice, oase de mamifere și chirpici, urmat de un nivel siltic brun închis, cu structură agregată, cu rare fragmente ceramice, oase și chirpici, acumulat pe panta *tell*-ului (fig. 2/D).

După acesta, urmează nivelul corespunzător unui sol siltic nisipos, brun închis, cu structură agregată și rare incluziuni fine, format pe acumularea ulterioară abandonului acestei așezări (fig. 2/E). Grosimea acestor acumulări crește către partea inferioară a *tell*-ului, marcând evoluția morfologică a *tell*-ului în perioada ulterioară locuirii eneolitice.

Concluzii

În cadrul așezării aparținând culturii Boian TEL. 008, prin corelarea situațiilor stratigrafice întâlnite în sondajele studiate, se observă faptul că diferitele etape de locuire sunt separate prin acumulări naturale.

Diferențele altimetrice dintre nivelurile de locuire Boian din lunca actuală a Teleormanului sugerează, așa cum a fost presupus în urma cercetărilor de teren din anul 1998 (Heike Neumann, C. Haită 1999, p. 7-9), o topografie ce constă din zone ridicate, în care se formează soluri argiloase brun roșietice sau siltice carbonatice cenușiu deschis, și zone mai coborâte, în apropiere de lunca inundabilă a unor canale aluviale.

În cazul așezării TEL. 008, nivelurile succesive de locuire aparținând culturii Boian sunt separate prin niveluri de silturi carbonatice acumulate în perioada unor inundații și evolute pedogenetic în perioadele de locuire. Studiul micromorfologic al unui astfel de nivel a evidențiat faptul că unele dintre caracteristicile pedologice de acumulare a carbonatului de calciu corespund activităților antropice (C. Haită, sub tipar).

După locuirea Boian din zona Sondajelor 36, 42, 49, locuirea neolitică se deplasează progresiv către est, ultimul nivel de locuire Boian din această zonă fiind întâlnit în cadrul Sondajelor 24 și 48.

Pe parcursul perioadei corespunzătoare culturii Boian și fazei A1 a culturii Gumelnița, în zona de luncă inundabilă a râului Teleorman, are loc o migrare a canalelor aluviale, ce produce remanierea constituenților antropici din zone de locuire mai vechi.

Studiul micromorfologic asupra eșantioanelor prelevate din nivelurile de locuire Boian, ca și din nivelurile aluviale ce le separă, va oferi informații detaliate asupra evoluției locuirii Boian și a condițiilor de paleomediu.

Așa cum se poate observa din descrierea succesiunilor stratigrafice studiate în sondajele efectuate în așezările de tip *tell* Lăceni și Vitănești-*Măgurice*, locuirea neo-eneolitică ce corespunde acestora constă din trei, respectiv patru niveluri de locuire, separate, la anumite niveluri cronologice, prin acumulări naturale importante.

Din acest punct de vedere, unul din factorii importanți care contribuie la formarea așezărilor de tip *tell* este reprezentat de constrângerile mediului natural, caracterizat în această perioadă printr-o creștere importantă a nivelului pânzei freatice, inundarea și distrugerea unor zone de locuire, din cadrul cărora sunt remaniați constituenți antropici ce sunt incluși în depuneri naturale.

Aceste depuneri sunt acumulate fie în cadrul unor canale aluviale, fie în zone coborâte, unde se depun argile organice de mlaștină.

În cele două așezări de tip *tell* studiate au fost întâlnite în bază niveluri siltice sau argiloase ce includ materialul arheologic remaniat din zone de locuire mai vechi.

Nivelul de argilă ce include frecvent material arheologic observat în baza *tell*-ului de la Vitănești corespunde primei faze de locuire Gumelnița (R. Andreescu, C. Mirea, sub tipar).

După o importantă acumulare naturală, în cadrul căreia se individualizează mai multe faze de depunere, se observă un nivel de locuire Gumelnița *in situ*. Acesta corespunde fazei A1 în cazul așezării de la Vitănești, respectiv fazei A2 în cazul așezării de la Lăceni.

În primul caz, locuința corespunzătoare nivelului Gumelnița A1 este situată în partea inferioară a treptei formate de acumulare naturală ce poate corespunde prelungirii unei paleo-terase, în imediata apropiere a unei zone de mlaștină. Acest nivel de locuire este acoperit de o altă acumulare naturală, după care locuirea se situează către partea superioară a *tell*-ului și continuă cu nivelurile A2 și B1.

Ca și în cazul *tell*-ului de la Vitănești, în *tell*-ul de la Lăceni, nivelul corespunzător fazei Gumelnița A2, care în această așezare reprezintă primul nivel de locuire *in situ*, este urmat, către partea superioară a *tell*-ului, în continuitate de depunere, de nivelul Gumelnița B1.

În ceea ce privește formarea și evoluția așezărilor de tip *tell*, secvențele stratigrafice studiate în cele două așezări au evidențiat faptul că perioadele de locuire sunt întrerupte de perioade de acumulare naturală, care, în lipsa oricărei evidențe de activitate antropică, sugerează etape de abandon.

Trebuie menționat și faptul că, din punct de vedere topografic și geomorfologic, locuirea Gumelnița A1 poate fi comparată cu locuirea Boian, cu deosebirea că prima dintre ele se situează mai aproape de terasă. Acest lucru înseamnă că cele două *tell*-uri cercetate reprezintă așezări stabile, din punct de vedere al relațiilor cu mediul natural, numai pentru perioada Gumelnița A2-B1.

Bibliografie:

- R. Andreescu, C. Mirea, sub tipar: Andreescu R., Mirea C., in press., *Ceramic analysis and chronological framework*, in Bailey D. W., Andreescu R., Mills S., *Southern Romania Archaeological Project, Preliminary Report 2000*, Cardiff University Press.
- C. Haită, sub tipar: Haită C., in press, *Micromorphological study, Preliminary Report*, in Bailey D. W., Andreescu R., Mills S., *Southern Romania Archaeological Project, Preliminary Report 2000*, Cardiff University Press.
- C. Haită, sub tipar: Haită C., in press, *Preliminary considerations on a sedimentological sondage performed on the eneolithic tell from Bucșani*, în *Studii de Preistorie*, 1, 2001.
- Heike Neumann, C. Haită 1999: Neumann Heike, Haită C. *Soils and geomorphology*, in Bailey D. W. Andreescu R., Mills S. *Southern Romania Archaeological Project, Preliminary Report 1998*, Cardiff University Press, p. 7-9, 10-13.

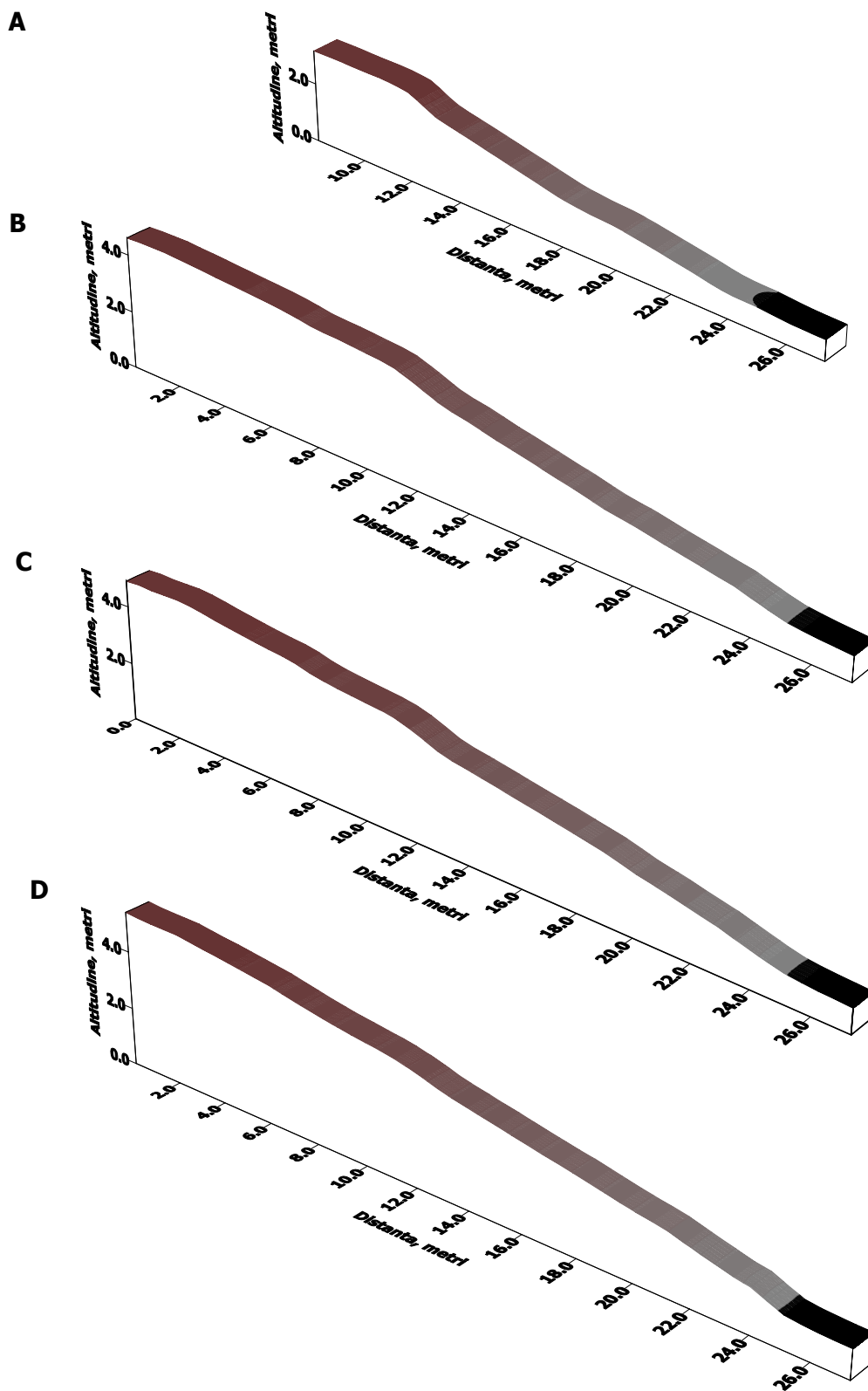

Fig. 1: Diagrame ilustrând principalele etape de evoluție ale tell-ului Lăceni.
Diagrams illustrating the main phases of the evolution of tell Lăceni.

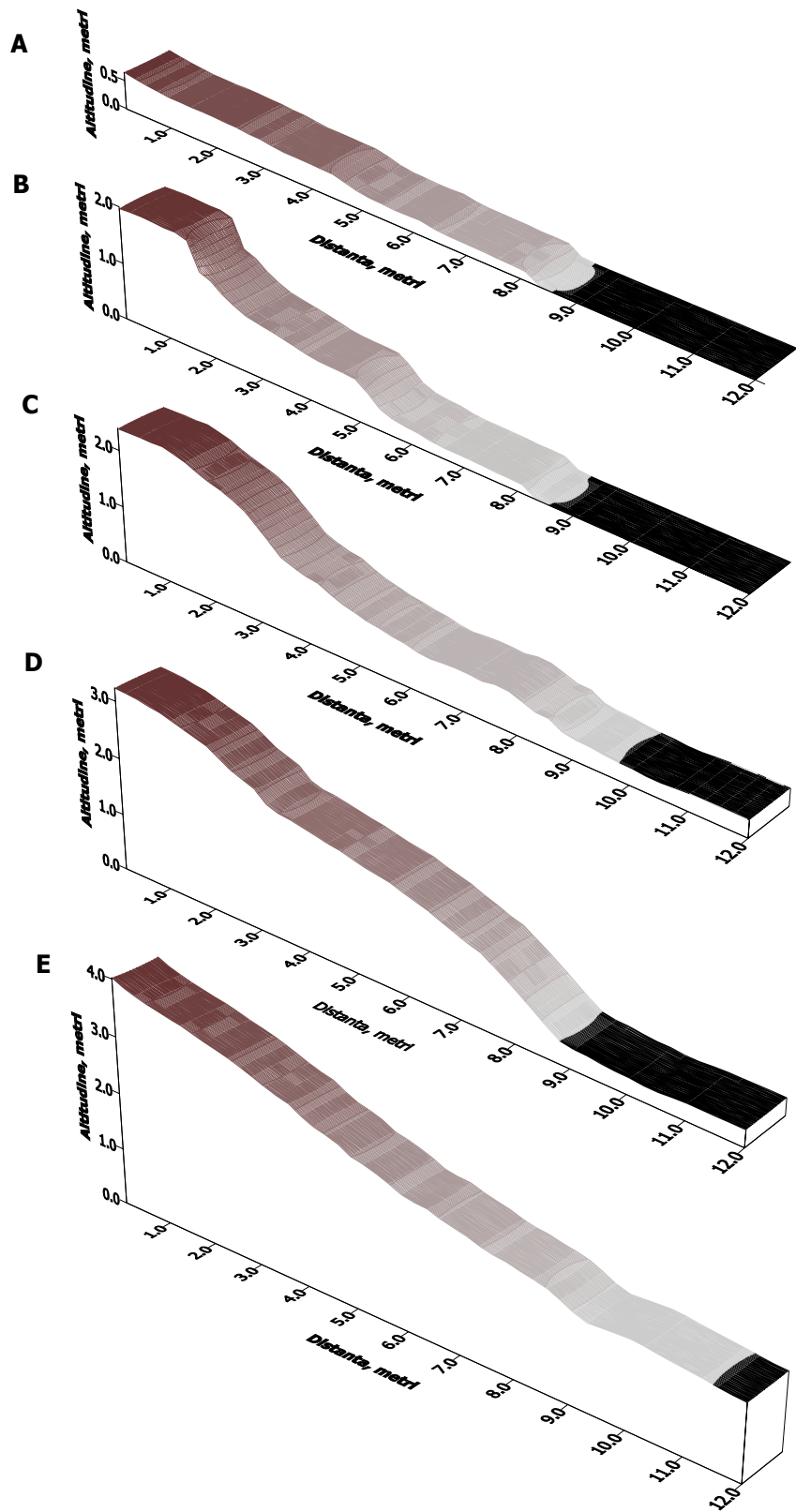

Fig. 2: Diagrame ilustrând principalele etape de evoluție ale tell-ului Vitănești-Măgurice.
Diagrams illustrating the main phases of the evolution of tell Vitănești-Măgurice.

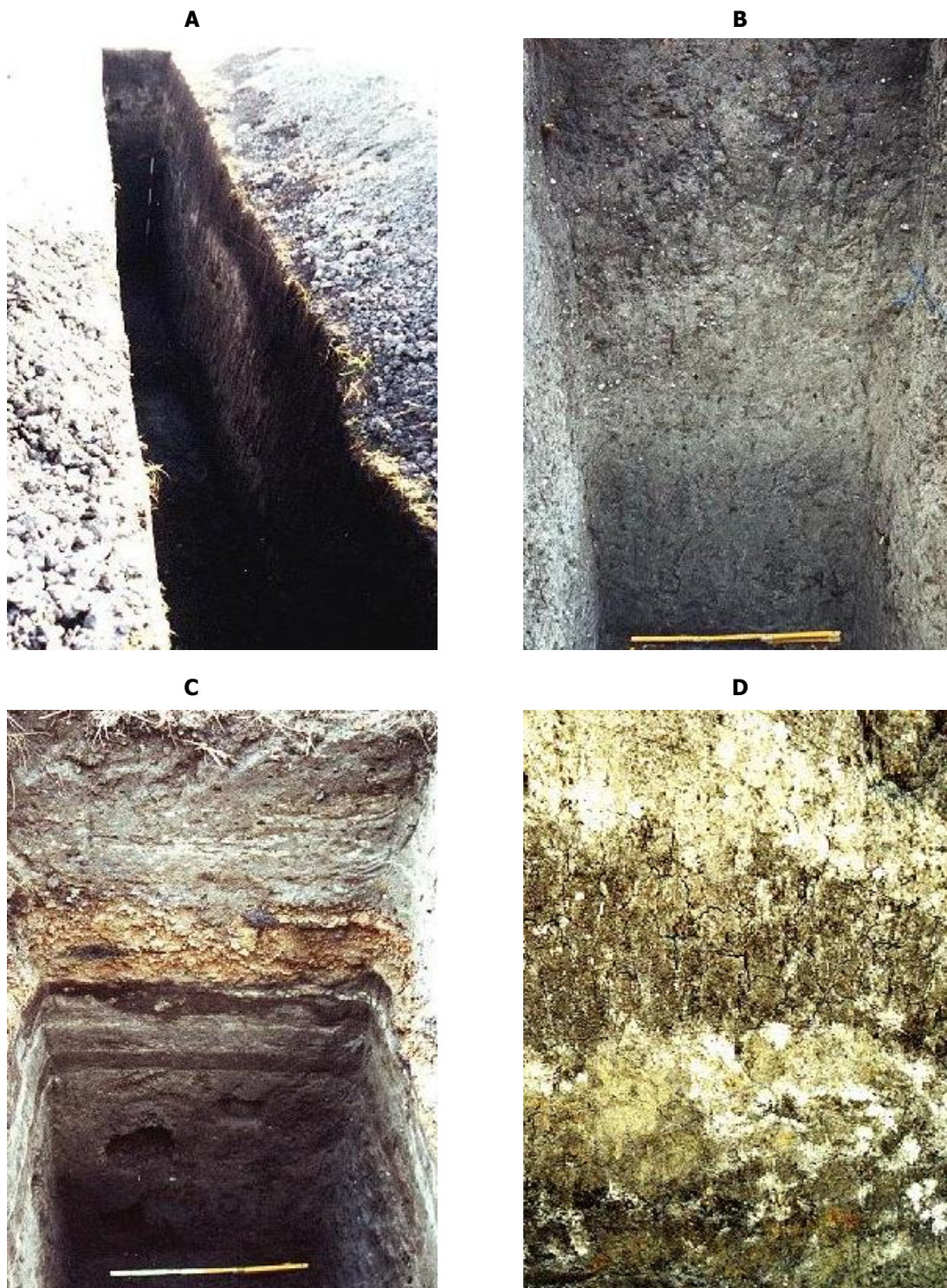

Fig. 3: A- *Tell/Vitănești*, Sondaj 2; B- *Tell/Lăceni*, Sondaj 1; C- *Tell/Lăceni*, Sondaj 3; D- *Tell/Vitănești*, Sondaj 2, lățimea imaginii 0.7 m.
A-Tell Vitănești, Sondage 2; B-Tell Lăceni, Sondage 1; C-Tell Lăceni, Sondage 3; D-Tell Vitănești, Sondage 2, image width 0.7 m.